

2025

ÚTMUTATÓ

TALÁLT DENEVÉR
KEZELÉSÉHEZ ÉS
ELLÁTÁSÁHOZ

NAGY ÁGNES
DENEVÉRKUTATÓ

BEVEZETÉS

A denevérek jelenléte urbánus környezetben mára már általánossá vált. A velük való találkozás szinte elkerülhetetlen. Egyre többen szeretnének segíteni a bajba jutott egyedeken, így a megismerésükhöz és kezelésükhöz ad gyakorlati tanácsokat a következő anyag.

Nem is gondolnánk, mennyire sok múlik azon, hogy kezelik az állatot a mentőközpontba jutásig. Egy egyed élete függhet a nem megfelelő megfogástól, a helytelen elhelyezéstől, szállítástól, táplálástól vagy épp attól, hogy a mentés szükséges-e vagy sem, esetleg milyen gyorsan kerül szakemberek kezébe. Számos esetben a szakemberek feladata az ebben való segítségnyújtás és tájékoztatás is. Célom egy hasznos és könnyen elérhető ismeretterjesztő anyag összeállítása, amely levesz némi terhet a szakemberek és mentőközpontok válláról. Természetesen a mentés sikerességéhez szükség van arra is, hogy a szakemberek a lehetőségeikhez mérten a legmegfelelőbb ellátásban részesítsék a mentett egyedet a mentőközpontba érkezés után.

A következő anyagban összesítésre kerültek az évek alatt felgyűlt tapasztalatok - számos szakemberrel, mentőközponti dolgozóval egyeztetve - amik iránymutatást nyújthatnak.

1. Öt alaplépés, amit tudnunk kell:
 - 1.1 A denevérek megfogásához kesztyűt kell használni.
 - 1.2 El kell dönteni, hogy segítségre szorul-e az állat vagy inkább jobb békén hagyni.
 - 1.3 Tudni kell hova és hogyan juttatjuk el.
 - 1.4 Ha menteni kell, jelteni kell az illetékes hatóságnak, és szakember segítségét kell kérni.
 - 1.5 Ismerni kell, hogy milyen elhelyezés, ellátás, elengedés és szállítás ajánlott.
2. A denevérek ellátásánál figyelembe kell vennünk, hogy kölyökről vagy felnőtt állatról van-e szó, és milyen évszakban találtuk.
3. Évszakok szerinti viselkedés és ehhez alkalmazkodva az ajánlott ellátás is más és más.
 - 3.1 Tél
 - 3.2 Tavasz
 - 3.3 Nyár
 - 3.4 Ősz

Felhasznált irodalom

1. Öt alaplépés, amit tudnunk kell:

1.1. A denevérek megfogásához kesztyűt kell használni.

A kézbe vett denevérek önvédelemből általában haraphatnak, ami egy ösztönös reakció, és nem az agresszivitásukat vagy rossz szándékukat jelzi. Ez akkor is megtörténhet, ha az állat már nem először van kézben.

A denevérek megfogásához ezért mindig védőkesztyűt kell használni! Ha a megtaláláskor erre nincs lehetőség, akkor pl. kartonlapot, személtlapátot, ruhadarabot is használhatunk, amivel az állatot is megóvjuk a felesleges stressztől és a további sérülésektől. A szakembereknek mindig feladata felhívni erre a mentést végzők figyelmét! A veszetséget hordozó denevért nem minden esetben vannak tünetei, épp ezért szükséges a kesztyű viselése.

(Az ürülékükkel és általuk érintett terület megfogásával nem kaphatjuk el a veszetséget! A denevér által látogatott hely takarításához elég egy általános tisztítás és fertőtlenítés.)

Denevérek viselkedése:

A megtalálás pillanatában a denevérek különféle módon viselkedhetnek – mondhatni ahány faj, egyed, annyi szokás és reakció. Lehetséges, hogy úgy néz ki, mint ami már nem él, nem mozdul, és összehúzza magát. De lehet az ellentéte is, például csapkod a szárnyával, próbál elrepülni, menekülni és éles, riasztó hangot ad ki. Egyik esetben sem szabad megijedni! Ez mind természetes védekezési viselkedés a denevéreknél.

Hűvös vagy hideg időben a denevérek mozgása lelassulhat. Ébredezés közben remeghetnek vagy tétován mozoghatnak – ez is teljesen természetes jelenség.

Félig alvó, úgynevezett torpor állapotban a denevérek nem esznek és nem is isznak, vagy csak nagyon lassan, ezért ne is erőltessük!

Helyes megfogásuk:

A denevér megfogásánál vigyáznunk kell az állatra és saját magunkra is. Ne szorítsuk meg túl erősen, főleg ne a torkánál és ne lógassuk a szárnyánál fogva!

Az állatot tartsuk stabilan, de könnyedén a markunkban, és az átellenes válli részen fixáljuk. Így kisebb a sérülésének veszélye és elkerülhetjük a feleslegesen nagy stressz okozását. Etetéshez (csak szakember tanácsára) vagy itatáshoz az ujjunk között kidugott fejét egy picit stabilizálhatjuk.

Rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*)
kézben tartásának egyik megoldása.
Fotó: Nagy Ágnes

Rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*)
kézben tartása a vállánál fixálva.
Fotó: Nagy Ágnes

Rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*)
kézben tartása fejével a csukló felé.
Fotó: Nagy Ágnes

A másik megoldás, ha a markunkban fejjel lefelé tartjuk és a tenyerünk alsó szakaszán engedjük kibújni a fejét, a hüvelykujjunkkal pedig megakadályozhatjuk, hogy az állat kihátráljon a kezünkéből.

Természetesen, ha nincs elég bátorságunk a megfogásához, más módon is dobozba helyezhetjük:

- törölközőt dobunk rá, és úgy markoljuk fel,
- letakarjuk egy műanyag dobozzal, és papírt/kartont tolunk a doboz alá, ami segítségével megfordítjuk a dobozt, és lezárjuk, (Természetesen a doboz tetejét előtte, ebben az esetben is apró lyukakkal kell ellátni.)
- lapát és rongy segítségével óvatosan felszedjük a földről és dobozba helyezzük.

Ebben az esetben - mivel nem tudjuk alaposabban átnézni - csak akkor próbáljuk meg elengedni, ha biztosak vagyunk benne, hogy egészséges az állat. Ha ebben nem vagyunk biztosak, akkor a lehető leghamarabb szakemberhez/mentőközpontba kell szállítanunk, ahol ellenőrizni tudják az állat egészségi állapotát.

Fontos megjegyezni, hogy nincs semmilyen hang vagy étel, amivel biztosan elő tudjuk csalogatni a denevért, ha például elbújt a szobában a bútorok mögött, vagy a redőnytokban. Kikotorni, szurkálni, piszkálni tilos! Ezzel csak azt érjük el, hogy még jobban be fog húzódni a rejtékhelyére.

1.2. El kell dönteni, hogy segítségre szorul-e az állat vagy inkább jobb békén hagyni.

Nem kell segíteni egy denevérnek, ha:

- ablakunkat, szúnyoghálónkat választotta egy, akár pár napra ideiglenes szálláshelyül, ép, látható sérülése nincs, és a helyzetét naponta változtatja. Ez legtöbbször augusztus végén, ősszel és tavasszal fordul elő.
- épület falán pihen, az épületben lévő kolóniából kimászik, napozik. Viszont, ha ugyanazon a ponton találjuk épületen kívül pár napig, lehetséges, hogy segítségre van szüksége. Érdeklődjünk szakembertől és a dobozba helyezés szükségességéről.
- kolóniát vagy egy egyedet találunk a padláson, pincében, nyári-konyhában (ilyenkor biztosítani kell, hogy szabadon közlekedhessenek az állatok).

Segítségre szorul az állat, de mentőközpontba szállítás előtt ajánlott megpróbálni elengedni aznap este (elengedésig egy jól záródó dobozba kell helyezni, ahol nyugodtan megpihenhet estig és íhat.)

Ilyen, átmeneti segítségre szoruló állatok leggyakrabban az alábbi esetekben kerülnek elő:

- ablakcsere során találtak rá, nem sérült egyed.
- épület falán kapaszkodó fiatal, azaz csupasz vagy szőrösödő példány, akít meg kell próbálni visszahelyezni a kolóniába vagy annak közelébe (esélyt adva annak, hogy magától visszamásszon).
- épület falán kapaszkodó idősebb, már szőrös egyed szél- és esőmentes időjárásban, melyet több napon keresztül ugyanazon a helyen látunk (ítassuk meg, győződjünk meg róla, hogy nem sovány vagy sérült, és próbáljuk meg elengedni).
- farakásban, ház körül vagy pincében telet és megszűnt a szállása.
- épületen belülre repült, épületen belül folyosón találjuk, és nem lehetett ott több napja.

- raktárban találjuk, de ellenőrizni kell, hogy nem sovány. Ha igen, egyből mentőközpontba kell vinni.
- szűnyoghálón pihen és több napig nem mozdul.
- kirepült fiatal állat, amelyik már nem csupasz, de a repülés gyakorlása közben a földre esett, ép, nincs tele parazitákkal és nem sovány: ebben az esetben meg kell próbálni elengedni, hogy ne szakítsuk ki élőhelyéről, és ne szakítsuk el a kolóniájától.
- ha a földön találjuk, de láthatóan nincs sérülése, nem sovány, nem parazitált.
- ha szobába repült, de meg tudtuk fogni, vagy magától kirepül a nyitott ablakon. - Szobába repülés esetén ajánlott lekapcsolni a lámpát, bezárni az ajtót, kinyitni az ablakot, leülni és megvárni, míg kirepül az ablakon vagy leszáll valahova. Ekkor meg tudjuk fogni, majd kihelyezhetjük a párkányra. Ne dobjuk ki az ablakon!

Mindenképp segítségre van szüksége a denevérnek és mentőközpontba kell szállítani, ha

- látható sérülései vannak: megfogás → elhelyezés → szállítás.
- láthatóan nagyon sovány és gyenge, tele parazitákkal: megfogás → elhelyezés → szállítás.
- ha valamilyen ragadozó vagy más állat támadja (például macska vagy kutya fogta, varjú támadja): megfogás → elhelyezés → szállítás.
- ragasztóba ragadt: ajánlott nem leszedni a denevért a ragacsos dologról, úgy szállítani szakemberhez. Ha mégis, azt babolajjal tegyük, azzal a legkönnyebb leszedni és az állat sem pusztul el az oldószer hatásaitól: megfogás → elhelyezés → szállítás.
- valamin fennakadt, hálóbba akadt, stb.: megfogás, próbáljuk meg a hálót vagy rácsot körbe vágni és azzal → elhelyezés → szállítás.
- csupasz vagy alig fejlett kölyköt találunk, és nem tudjuk hol a szülőkolónia: megfogás → elhelyezés → szállítás.
- ha este megpróbáltuk elengedni, de nem repült el: elhelyezés → szállítás.

Sovány Közönséges késeidenevér
(*Cnephaeus serotinus*).

Fotó: Nagy Ágnes

Jó kondícióban lévő közönséges késeidenevér (*Cnephaeus serotinus*) és rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*). Fotó: Nagy Ágnes

Sovány, legyengült, parazitákkal teli kölyök denevérek.

Fotó: Nagy Ágnes

Jó kondícióban lévő kölyök denevér. Fotó: Nagy Ágnes

Külön kell vennünk azokat a helyzeteket, amikor egy magánszemély közvetlen segítsége nem elegendő!

Ha valaki nagyobb denevérkolóniát talál, akkor feltétlenül értesíteni kell az illetékes hatóságot! Ilyen például a fakivágás, épületfelújítás, szigetelés vagy ablakcsere során előkerült állomány.

1.3. Tudni kell hova és hogyan juttatjuk el.

Ezek a linkeken érhetőek el a hivatalosan működő mentőközpontok, a nemzeti park igazgatóságok és a kormányhivatalok listája, amit aktualizálnak is:

<https://termeszetvedelem.hu/vedett-allatok-mentese/>

<https://termeszetvedelem.hu/wp-content/uploads/2024/09/Mentokozpontok-listaja-vegleges-9.0.pdf>

<https://termeszetvedelem.hu/wp-content/uploads/2024/04/KH-npi-telefonszamok.pdf>

1.4. Ha menteni kell, jelenteni kell az illetékes hatóságnak, és szakember segítségét kell kérni.

Mentőközpontba szállítás szükségessége esetén először mindig telefonáljunk, hogy biztosan tudják fogadni az állatot. Így elkerülhetjük a felesleges utazással járó stresszt az állat és a saját magunk érdekében.

Jogszábeli háttér, bejelentési kötelezettség:

<https://termeszetvedelem.hu/vedett-allatok-mentese/>

<https://termeszetvedelem.hu/wp-content/uploads/2024/09/Mentokozpontok-listaja-vegleges-9.0.pdf>

<https://termeszetvedelem.hu/wp-content/uploads/2024/04/KH-npi-telefonszamok.pdf>

1.5. Ismerni kell, hogy milyen elhelyezés, ellátás, elengedés és szállítás ajánlott.

Ha az elszállítás mindenképp szükséges, tudni kell hogyan kell gondoskodni az állatról, és milyen teendők vannak a megfelelő szállításhoz.

Sajnos jelenleg nem működik minden városban mentőközpont, így fontos, hogyan és mennyi ideig kell ellátni a segítségre szoruló állatot.

A helyes ellátás része az is, hogy ne kezdjük el otthon önkényesen kezelni, és különböző gyógyszereket beadni az állatoknak. Ezt csak állatorvos teheti meg.

Készítsünk elő egy dobozt, amibe az állatot fogjuk helyezni, mert ha már megfogtuk, nehezebb dolgunk lesz, és nagyobb az esélye, hogy sérülést okozunk a kapkodással.

Fehérszélű törpedenevér
(*Pipistrellus kufilii*) kölyök
plüssön.

Fotó: Nagy Ágnes

Kölyök denevér elhelyezése:

tetején lyuggatott dobozba kell helyezni. Nedves rongyot is kell tenni mellé, erről tud inni is (erre papírtörülő nem alkalmas, mert a szájába ragadhat) és segíti, hogy ne száradjon ki. Ha az állat túlságosan vizes lesz tőle, ki kell venni a dobozból, hogy ne hűljön ki. Száraz rongyot is helyezzünk a dobozba, valamint melegvizes palackot, mely melegíti.

Zárható doboz legyen, mert a kölyök denevérek jól tudnak mászni. A doboz átázhat, így érdemes nagyobb ételhordó dobozt választani, amit előre kilyuggatunk, vagy vastagabb kartondobozt, amire ugyancsak kisebb lyukakat teszünk, végül nézzük körbe, hogy sehol se tudjon kibújni.

Kifejlett egyed elhelyezése a mentőközpontba jutásig vagy elengedésig:

megegyezik az előzőekben leírtakkal, de ekkor egy befőttesüveg tetőbe tegyünk vizet, amit - ha békén hagyjuk az állatot - nagy eséllyel meg fog találni. (Érdemes olyan tálat betenni az itatáshoz, ami nem borulékony és nem üdítő üveg kupakja, mert ha rámászik az állat, borulhat, és eláztatja a dobozt és az állatot, ami idővel esetleg kihűléshez is vezethet.) De a víz mindenképpen fontos, főleg magas külső hőmérséklet esetén. Az itatótál mélysége ne legyen túl mély, nehogy belefulladjon az állat. Ez főleg nevelt és sérült egyedeknél fontos, nekik ne adjunk itató tálal.

Rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*) elhelyezése dobozban mentőhelyre jutásig vagy elengedésig.

Fotó: Nagy Ágnes

Mihamarabb nyugodt, csendes (hangos zajoktól, zenétől mentes) helyet kell biztosítani. A legtöbb denevér faj nagyon érzékeny a hangokra, egyéb zavaró tényezőkre. Még az állat állapotán is ronthat a nem megfelelő körülmény, akár egy egészséges példányén is. Például stresszes állapotba kerülhet és nem repül el, mikor megpróbáljuk elengedni.

Különböző melegítési lehetőségek használata ajánlott még nyáron is (melegítő párna, melegvizes palack), főleg nevelt egyedeknél. Legyengült, kihűlt állatnál feltétlenül.

Ellátásuk:

Alpesi denevér (*Hypsugo savii*)
 itatása alaposan elmosott
 szemcsepegtetővel.
 Fotó: Nagy Ágnes

Rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*)
 viaszmosy lárvával táplálkozik.
 Fotó: Nagy Ágnes

Itatásuk: Csak tiszta vízzel! Nagyon óvatos művelet kell, hogy legyen, hisz egy kis denevérnek egy nagyobb csepp is könnyen az orrába juthat, ami nagyobb problémát is tud okozni a prűszkölésen kívül.

Ha nincs fecskendőnk, egy alaposan elmosott szemcsepegtető is megfelel erre a célra.

Nedves rongyot is vehetünk a kezünkbe és azt érintjük a szájukhoz, így is tud vizet nyalogatni.

Mindenképpen kesztyűben végezzük, hogy ne érintkezzen a bőrfelületünk az állattal!

Etetésük: Kifejlett denevér esetén, ha az állatot még aznap eljuttatjuk szakemberhez, akkor ne etessük!

A denevérek számára - ha jó vagy közepes kondícióban vannak - nem okoz gondot néhány nap táplálék nélkül.

Ha lehetőség van rá, este próbáljuk meg elengedni. Ha azonban a szállítás csak több nap múlva oldható meg, mindenképpen egyeztessünk szakemberrel a megfelelő elhelyezésről és ellátásról a mentőközpontba kerülésig.

A hazai fajok mind rovarrevők! Ne adjunk zöldséget, gyümölcsöt, lekvárt stb. és tasakos macskaeledelt sem, hisz nem növényevők és nem húsevők! Ezek etetése akár az állat életébe is kerülhet.

Etetés kizárólag szakemberrel való egyeztetés után lehetséges, hogy tudjuk pontosan mit kell tennünk és hogyan!

Elengedésük:

Az elengedésre mindenképp sötétedés után kerüljön sor. Ajánlott a megtalálás helyén vagy annak környékén elengedni, mert vannak fajok, akik nem repülnek hosszabb távokat, így nem biztos, hogy visszatalálnak eredeti szálláshelyükhöz. Mindig kedvező időjárási körülmények között próbálkozzunk az elengedéssel. Szeles, csapadékos időjárás nem alkalmas elengedésre.

Télen is lehet elengedni állatot, amennyiben nincs csapadék, szél, és a hőmérséklet 7-8 fok felett van.

Két legegyszerűbb elengedési technika:

- Ha magasabb pontra helyezzük ki az állatot, ne hagyjuk magára, nehogy ragadozó, macska vagy varjú támadja meg.
- Vagy dobozból próbáljuk meg elengedni, emeljük a dobozt a fejünk fölé (ez kevesebb stresszel jár az állatnak, mert nem fogjuk meg még egyszer, és a harapást is elkerüljük), vagy kesztyűben fogjuk meg az állatot és úgy emeljük a fejünk fölé. Az elrepülés eltarthat több percre is, akár fél óráig is. Adjunk neki időt, hogy felmelegedjen, felmérhesse a környezetét és önszántából elrepüljön.

Mindig nagy hangsúlyt fektessünk a higiéniára! Saját magunk és a mentett állatok miatt is fontos, hisz fertőzéseket kaphatunk el, adhatunk át.

Ha nem repül el, mentőközpontba kell szállítani!

Szállításuk:

A vizet ki kell venni a dobozból és úgy szállítani!

Fontos, hogy jól másznan, így a doboz legyen lezárva, és ne legyen nagyobb lyuk a doboz oldalán, tetején, amin ki tudnak bújni. Mindenképpen szükséges rongy vagy papír a doboz aljára, hogy el tudjon bújni és meg tudjon kapaszkodni a szállítás alatt.

Fajtól is függ, de 10-15 egyednél több együtt szállítása nem ajánlott, összenyomhatják és szennyezhetik egymást, megfulladhatnak. Ez szakemberek által végzett mentésnél és elengedésnél maximálisan teljesíthető. Ajánlott a szállítás alatt a járműben kerülni a huzatot, valamint a nagyobb zaj keltését, mint pl. a zenehallgatást

2. A denevérek ellátásánál figyelembe kell vennünk, hogy kölyökről vagy felnőtt állatról van-e szó, és milyen évszakban találtuk.

Sokat segít, ha el tudjuk dönteni milyen korban van az állat.

Hazánkban kölyökkel csak májustól augusztus közepéig találkozhatunk, télen nem! Ebben az időszakban születnek, és ekkor van a kölyöknevelés. (Vannak egészen kis „termetű” fajok is.)

A kölykök tűhegyes tejfogakkal, csukott szemmel, csupaszon és fejletlenül jönnek a világra. Fokozatosan fejlődnek, kinő a szőr, a szárnyak és ujjak lassan megnyúlnak és erősödik a szőr, lecserélődnek a fogak, erősödik az izomzat, majd megtanulják használni az echolokációt és repülni.

Az újszülött kölyök csupasz, még csukva vannak a szemek, a pár napos kölyök ugyancsak csupasz, de nyitva van a szeme. Fotó: Nagy Ágnes

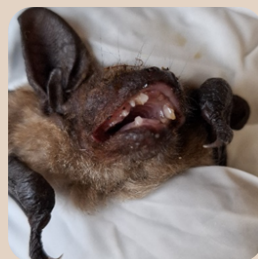
A szőrösödő fiatal - puha, szőrös bőrfelület, nyitott a szeme, még nem tud repülni. A növekedési zónák láthatók az ujjakon. Fotó: Nagy Ágnes

Kirepült fiatal – szőrös, fogai kinőttek, tud repülni. Fotó: Nagy Ágnes

Kifejlett – szőrös, jól repül. Fotó: Nagy Ágnes

Idős közönséges késeidenevér (*Cnephiaens serotinus*) kopott a fogazattal. Fotó: Nagy Ágnes

3. Évszakok szerinti viselkedés és ehhez alkalmazkodva az ajánlott ellátás is más és más.

Fontos az évszakon belüli időjárási körülmények figyelembevétele, és a napi időjárás megfigyelése is. Ez az elengedés megpróbálásához nélkülözhetetlen, hisz a rossz időjárási körülményeket (szelet, bármilyen csapadékot, 4 fok alatti hőmérsékletet) ezek az állatok nem kedvelik, így nagy valószínűséggel ezekben az esetekben akkor se repülnének el, ha teljesen egészségesek. Ez pedig félrevezethet minket és feleslegesen szállítjuk az állatot mentőközpontba.

Ha ezek a nemkívánatos időjárási körülmények az előrejelzések szerint még napokig fennállnak, akkor nem elengedhető az állat, így egészséges állat esetén is mentőközpontba kell szállítani (ha úgy döntöttünk, hogy mentendő) mert a napokig való ellátása már szakember feladata és nem is engedélyezett.

Szezonális útmutató:

3.1.Tél

A hazai denevérek rovarrevők, így a táplálékszegény időszakban téli álmot alszanak – hibernálnak.

A nagy számban előforduló városi kolóniák és az enyhébb teleknek köszönhetően a téli időszakot érdemes 3 szakaszra osztani:

- Kezdeti melegebb időjárás, általában november – december: ekkor az állatok elvileg még nincsenek olyan szinten legyengülve, mint a hibernáció után.
- December – január: tartalékjaikat kezdik felélni.
- Február – március: legyengültebbek, hisz a hibernáció után vannak.

Ellátásuk:

- egyértelműen sérült, gyenge: elhelyezés → fűtés, melegítés → itatás → szakemberhez juttatni.
- épnek tűnik, jó kondíció, berepült a szobába: meleg napokon elhagyhatják szálláshelyeiket, így találkozhatunk denevérral télen is, de nem feltétlen van szüksége segítségre. Ez inkább a tél eleji időszakra jellemző. Ilyenkor teendő: megfogás → elhelyezés → felmelegítés → itatás → elengedés. Ha nem repül el a megtalálás helyén, akkor szakemberhez kell juttatni.
- ép, de sovány, legyengült: megfogás → elhelyezés → melegítés → itatás → mihamarabb felvenni szakemberrel a kapcsolatot, majd → szakemberhez juttatás, szállítás.
- télen mindenképpen fűtött helyen legyen az állat, dobozban, rongyok között és mindig legyen friss vize, amíg szakemberhez kerül. Főleg a február, márciusi időszakban, amikor már túl van egy hibernációs időszakon.

3.2. Tavasz

- Első időszakában (2024. februárjára is ez volt jellemző, március-április): az első pár melegebb napon, héten kirepülhetnek az állatok, ilyenkor legyengültebbek, soványabbak, kiszáradtabbak. Ha ilyenkor földön, ház falán találunk denevért, még ha ép is, ajánlott mentőközpontba szállítani, mert nagy valószínűséggel etetésre és itatásra van szüksége.
- Ahogy az időjárás melegszik, elhagyják téli szálláshelyeiket. Újra van táplálék. Ideiglenes szálláshelyeken megpihenhetnek, amíg eléri nyári szálláshelyeiket. Ilyenkor általában nem szükséges a mentés, például, ha ablakban, szúnyoghálón stb. találunk denevért. Tovább fog állni pár napon belül. Jó idő esetén, ha még 4-5 nap múlva is ott van, mentőközpontba kell szállítani.
- Április vége, május: ekkor már felerősödtek a téli álmok után.
- Sok év tapasztalata alapján elmondható, hogy április környéken van egy időszakos lehűlés. Ilyenkor sokszor átmeneti szálláshelyeken húzzák meg magukat (pl. szúnyoghálón). Ha földön vagy szokatlan helyen találunk állatot, akkor nagy eséllyel szakemberhez kell vinni, mert ilyenkor általában fel kell erősíteni.

Ellátásuk:

- ha tavaszi jó időjárás alatt átmeneti szálláshelynek választja az ablakot, redőnytöket, stb., jó idő esetén nagy valószínűséggel tovább fog állni pár napon belül. Addig érdemes figyelni, az ablakot, ha megoldható a redőnyt addig nem ajánlott használni, míg az állat, ott tartózkodik.
- rossz idő esetén nagy a valószínűsége, hogy nem tud tovább haladni nyári szálláshelye felé. Ilyenkor érdemes szakember segítségét kérni, ha azt tanácsolja → megfogni → elhelyezni → szakemberhez, mentőközpontba vinni.
- ha ebben az időszakban látványosan kerekded, jó kondija van, aktív, és az időjárás megfelelő (nem esik semmilyen csapadék, nincs szél), akkor → aznap este érdemes elengedni.

3.3. Nyár

- Június-július (de manapság már ide tartozhat az április, május is): ebben az időszakban a javarészt nőstényekből álló kolóniák elfoglalják nyári szálláshelyeiket, amiket szülőkolóniának nevezünk. A megfelelő mennyiségű táplálékknak köszönhetően feltöltődtek és megerősödtek a téli hibernáció után.
- Ekkor május végétől már találkozhatunk csupasz kölyök denevérekkel, akik kipottyantak vagy kibújtak védelmet nyújtó szálláshelyeikről.

Csupasz vagy 1-3 hetes denevérkölyök ellátása:

- a denevér kölyköt mindig meg kell próbálni visszatenni a kolóniába, ha látványosan nem sovány és nem parazitált. Az anya hang alapján nagyon könnyen megtalálja.
- ha tudomásunk van a denevér kolóniáról, akkor naplementekor is próbálkozni kell a kölyök visszahelyezésével, vagy egy könnyen elérhető pontra tenni, ahova az anya le tud szállni, és a kölyök újra az anyjára tud kapaszkodni.
- tetején lyuggatott dobozba kell tenni, nedves rongyot kell helyezni mellé, amiből inni is tud. Száraz rongy és meleg vizes palack is szükséges, mert a denevérkölykök nagyon melegigényesek. Papírtörölő nem alkalmas, mert az a szájába ragadhat. A vizes rongyot és a palackot szállításhoz mindig ki kell venni!
- ha nem tudjuk azonnal visszatenni a kolóniába, vagy két óránál több idő múlva fog mentőhelyre kerülni, gondoskodjunk a kölyök kiszáradásának megelőzéséről táplálással/ítatással is. **Cukros víz, macskakonzerv, hús, lekvár stb. nem alkalmas denevérkölykök ellátására!** Erre laktózmentes tej vagy macskáknak való tejpótló tápszer (pl. Royal Canin Baby Cat Milk; Panzi Milk Powder) használható (mindkettő beszerezhető élelmiszerboltban és állateledel üzletben). Az etetést nagyon óvatosan, 3-4 óránként megismételve, cseppentő vagy fecskendő segítségével végezzük. Az állat testén soha ne maradjon ételmaradék, ezt enyhén nedves ronggyal mindig töröljük le.
- mihamarabb kerüljön szakemberhez ha nem tudtuk visszahelyezni.

Kifejlett állat ellátása:

- sérült állat esetén: mindenképp szakember segítségére van szükség: megfogás → elhelyezés → itatás → szállítás.
- ha nagy melegben találunk láthatóan sérült állatot az elhelyezésnél sokat jelenthet, ha nem meleg helyen tartjuk (pl. hűvösebb, védett terasz, pince, stb). A hűvösebb hőmérséklet a gyulladásos folyamatokat lassíthatja, kevésbé lepik el esetleg legyek a sérült területet, stb.
- a fiatalabb egyedek július végétől már próbálgatják szárnyaikat. Első repülések alkalmával több esetben szorulhatnak segítségre. Földre eshetnek vagy nem jutnak vissza a szálláshelyükre. Ha látványos sérülése nincs, a megtalálás helyén!! (hogya vissza tudjon csatlakozni a kolóniájához) este meg kell próbálni elengedni. Ha látványosan sovány → mentőközpontba vagy szakemberhez kell juttatni.
- nem sérült, ép állat esetén: megfogás → elhelyezés → itatás → megpróbálni elengedni este.

Augusztus:

- Fiatal állatok kirepülésének ideje. Ekkor még nem annyira ismerik környezetüket. Jól látnak, jó tájékozódó képességük van, de nekik is meg kell ismerni az élőhelyüket.
- Amíg nem jegyzik meg, vagy csak kíváncsiak, addig könnyen berepülhetnek szobába nyitott ablaknál. Ilyenkor a teendők, hogy kitarjuk az ablakot és lekapcsoljuk a lámpát, csendben maradunk és megvárjuk, míg magától távozik az állat. Ha leszáll a szobában valahol, akkor egy ronggyal megfogva, vagy lapátra helyezve kiteszük az ablakpárkányra, ahonnan biztonságosan távozhat. Ne dobjuk ki az állatot!
- Ezen kívül lepottyanhatnak, mert nincs elég erejük, vagy szem elől tévesztették anyjuk. Ebben az esetben: elhelyezés → ellátás → még aznap este meg kell próbálni elengedni.

3.4. Ősz

- Nászidőszak: ebben az időszakban a hím egyedeknél megszokott, hogy egy-egy éjszakát átmeneti szálláson töltenek. Gyakran találkozhatunk velük szokatlan helyeken. Ha jó idő van, akkor pár napon belül tovább fog állni. Ha rossz idő van, és „ki tudjuk kerülni” amíg jó idő nem lesz, tegyük ezt. Ha huzamosabb ideig rossz idő van, vagy pl. ablakban pihen, és mindenképp kell használnunk az ablakot, akkor szakember segítségét kell kérni.
- Ebben az időszakban gyakori a denevér szobába repülése, akár több egyedé is. Fontos, hogy ne pánikoljunk, zárjuk be az ajtót, nyissuk nagyra az ablakot, kapcsoljuk le a lámpát és várjuk meg amíg a denevér magától kitalál az ablakon, vagy leszáll. Ha leszállt valahova kesztyűben, szemeteslapáttal, vagy ronggyal fogjuk meg - Sohasem csupasz kézzel! – és helyezzük ki a párkányra, hogy önállóan elrepülhessen.
- Ha több állat választotta átmeneti szálláshelyéül teraszunkat, ablakunkat, szobánkat, akkor is szakember segítségét kell kérni. Az őszi időszakban ez nagy valószínűséggel előfordulhat, és valószínűleg pár nap múlva távozni fognak.
- Sérült állat esetén: megfogás → dobozba helyezés → melegítés → szakemberhez szállítás.

Az elmúlt 9 évben sikerült egyre több információt és tapasztalatot szerezni a denevérek ellátásával kapcsolatban. Ebben az alábbi könyvek, cikkek és weboldalak is segítségemre voltak.

Felhasznált szakirodalom:

Bihari, Z. 1996. Denevérhatározás és denevérvédelem. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest

Dietz, C., Kiefer, A. 2016. Bats of Britain and Europe. Bloomsbury Publishing, London

Görföl, T. & Csorba, G. 2018. Denevérek. Fővárosi Állat- és Növénykert, Budapest

Szatyor, M. 2000. Európa denevérei. Pro Pannonia Kiadói Alapítvány, Pécs

Loller, A. 2023. The Rehabilitation and Captive Care of Insectivorous Bats
<https://batworld.org/wp-content/uploads/2023/09/The-Rehabilitation-and-Captive-Care-of-Insectivorous-Bats-2023-online.pdf>

<https://www.bats.org.uk/resources/guidance-for-professionals/bat-care-guidelines-a-guide-to-bat-care-for-rehabilitators>

https://www.eurobats.org/sites/default/files/documents/pdf/Advisory_Committee/Inf.StC19-AC26.5_BatReR_guidelines.pdf

<https://data.jncc.gov.uk/data/e5888ae1-3306-4f17-9441-51a5f4dc416a/Batwork-manual-3rd-edn.pdf>

<https://www.int-res.com/articles/esr2010/12/n012p107.pdf>

<http://wri.ie/Linked%20docs/RSPCA%20Establishment%20Standards%20for%20Wildlife%20Rehabilitation.pdf>

<https://www.fledermaus-bayern.de/>

<https://www.mammalwatching.com/Palearctic/Otherreports/batkey.pdf>

<https://www.aging-us.com/article/101861/text>

<https://www.yumpu.com/en/document/read/11609801/post-release-survival-of-hand-reared-pipistrelle-bats-pipistrellus-spp>

<https://www.cambridge.org/core/journals/animal-welfare/article/abs/postrelease-survival-of-handreared-pipistrelle-bats-pipistrellus-spp/6E8E1740C10414AB3807DC23F8EBC77B>

<https://science.rspca.org.uk/documents/1494935/9042554/Wildlife+section+2009.pdf/c74ef814-3a92-a426-5075-ef088261a3c7?t=1553171175527>

<https://www.conservationevidence.com/actions/2054>

<https://www.hunbat.hu/>

https://mme.hu/csoportok/emlosvedelmi_szakosztaly

<https://mme.hu/segitseg-denever-segitunk>

<https://mme.hu/mit-tegyek-ha-deneverkolykot-talaltam>

<https://bakonyidenever.hu/>

<https://termeszetvedelem.hu/>

Mentőközpontok:

<https://www.rspca.org.uk/local/stapeley-grange-wildlife-centre/aboutus>

<https://www.bwrc.org.uk/rehabilitators/>

<https://directory.helpwildlife.co.uk/>

<https://www.animalrescuers.co.uk/html/wildcents.html>

<https://www.rspca.org.uk/whatwedo>

<https://www.freedomforanimals.org.uk/andrew-kelly>

